

ANNO II

DWAANDE BLIUWE

EINDRAPPORTAGE

ANNO II 2016 - 2020

Netwerk **Noordoost**

is dwaande

VOOR WOORD

JOHANNES KRAMER

BOARGEMASTER NOARDEAST-FRYSLÂN

IN SOAD DIEN, MAR NOCH LANG NET DIEN

Mei in grutsk gefoel sjoch ik werom op de twadde gearwurkingsagenda fan de regio Noardeast-Fryslân. Wêr't Anno I benammen gie oer de fysike ynfrastuktuer en jaan fan in plus oan de omjouwing om De Sintrale As hinne, rjochte Anno II him op struktueren en snoad mei-inoar oparbeidzje. Minder konkreet, mar seker net minder weardefol.

Wy hawwe mei elkoar moaie dingen dien, en no't de Regiodeal "Versnellingsagenda" as in hûs stiet, kinne wy net oars as mei elkoar troch te gean om sa ûnder oaren sosjaal-ekonomysk mei elkoar de goede dingen dwaan te bliuwen.

De partners dy't belutsen binne by de temagroep ekonomy sille elkoar moetsjen bliuwe om oan de Versnellingsagenda te wurkjen. Mar ek op it gebiet fan 'Grien en Blau' en 'Wenjen en Libjen' falt der noch genôch te dwaan. Tink oan de verzilting en it yn stân hâlden fan Elzesingels, mar ek de feroarjende befolkingsgearstalling.

Ik sjoch der nei út om gearwurkjen te bliuwen yn regioferbân, mei safolle mooglik partners út de deistige praktyk. Ik bin dan ek bliid en tankber dat ik my foar dizze prachtige regio ynsetten bliuwe mei. Oant gau!

Johannes Kramer

Boargemaster Noardeast-Fryslân

Foarsitter stjoergroep en gebietsdeputearre wilens de Anno II perioade

INHOUD & OPGAVEN

EINDRAPPORTAGE ANNO II

DWAANDE BLIUWE

KLIK HIER DOOR DE INHOUD & OPGAVEN VAN DE EINDRAPPORTAGE ANNO II

ZONDER ANNO I GEEN ANNO II

PAGINA 06

AGENDA NETWERK NOORDOOST

PAGINA 12

FINANCIËEL VERSLAG

PAGINA 20

SAMENWERKING BUITEN DE REGIO

PAGINA 26

REGIONALE SAMENWERKING

PAGINA 30

ANNO ORGANISATIE & BESLUITVORMING

PAGINA 34

THEMA'S ANNO II

PAGINA 38

RESULTATEN OPGAVEN WONEN & LEVEN

PAGINA 43

RESULTATEN OPGAVEN ECONOMIE

PAGINA 49

RESULTATEN OPGAVEN GRIEN & BLAU

PAGINA 56

ZONDER ANNO I GEEN ANNO II

ANNO II was er nooit geweest zonder de succesvolle periode van ANNO I. Tussen 2012 en 2016 hebben gemeenten en provincie gezamenlijk geïnvesteerd in de bereikbaarheid en infrastructuur van de regio Noordoost-Fryslân. Verschillende projecten uit het ANNO I programma waren in 2016 nog niet afgerond en liepen door in de projectperiode van ANNO II.

Tijdens de projectperiode ANNO II zijn de volgende projecten afgerond:

- ✓ Gebiedsontwikkeling Skûlenboarch
- ✓ Kollum Watersportdorp
- ✓ Ontwikkeling Buitenpost
- ✓ Kansen in Kernen Dantumadiel
- ✓ Regiomarketing

De verwachting is dat (de voorbereidingskosten van) KIK Tytsjerksteradiel voor 1 april 2020 worden verantwoord. De enige ANNO I projecten die na 1 april 2020 nog lopen zijn de ontwikkeling van het Transferium in Veenwouden (looptijd tot 31-12-2020) en de Dorpsontwikkelingsmaatschappijen (DOM's, looptijd tot 31-12-2021). Dit project is verlengd omdat bewoners twee jaar de tijd hebben om de aangevraagde subsidie te benutten. Nadat alle ANNO I projecten volledig zijn afgerond en afgerekend, kan er een eindafrekening van ANNO I in z'n geheel plaatsvinden.

AGENDA NETWERK NOORDOOST ANNO II

ANNO II ging in januari 2016 van start, als vervolg op de eerste samenwerkingsperiode van Agenda Netwerk Noordoost (2012-2016). Waar bij de eerste regionale samenwerkingsagenda de nadruk lag op infrastructurele maatregelen, daar was bij ANNO II de hoofddoelstelling verbetering van de sociaal-economische positie van de regio.

GEZAMENLIJKE AGENDA

De samenwerkingsagenda ANNO II is een gezamenlijke agenda, opgesteld naar aanleiding van bijeenkomsten en overleggen met bestuurders, ondernemers, maatschappelijke partners en inwoners in de regio. Daarnaast hebben de visie- en ambitieprojecten uit ANNO I een basis gevormd.

Bij het opstellen van de agenda zijn ook diverse aanbevelingen vanuit een eerdere evaluatie van Pröpper + Partners overgenomen, waaronder 'Meer opgave gestuurd', 'Meer betrokkenheid van regionale partners en achterbannen', 'Een meer faciliterende overheid' en 'Meer geld van derden binnenhalen'.

INTEGRALE AANPAK, ÉÉN REGIONALE KOERS

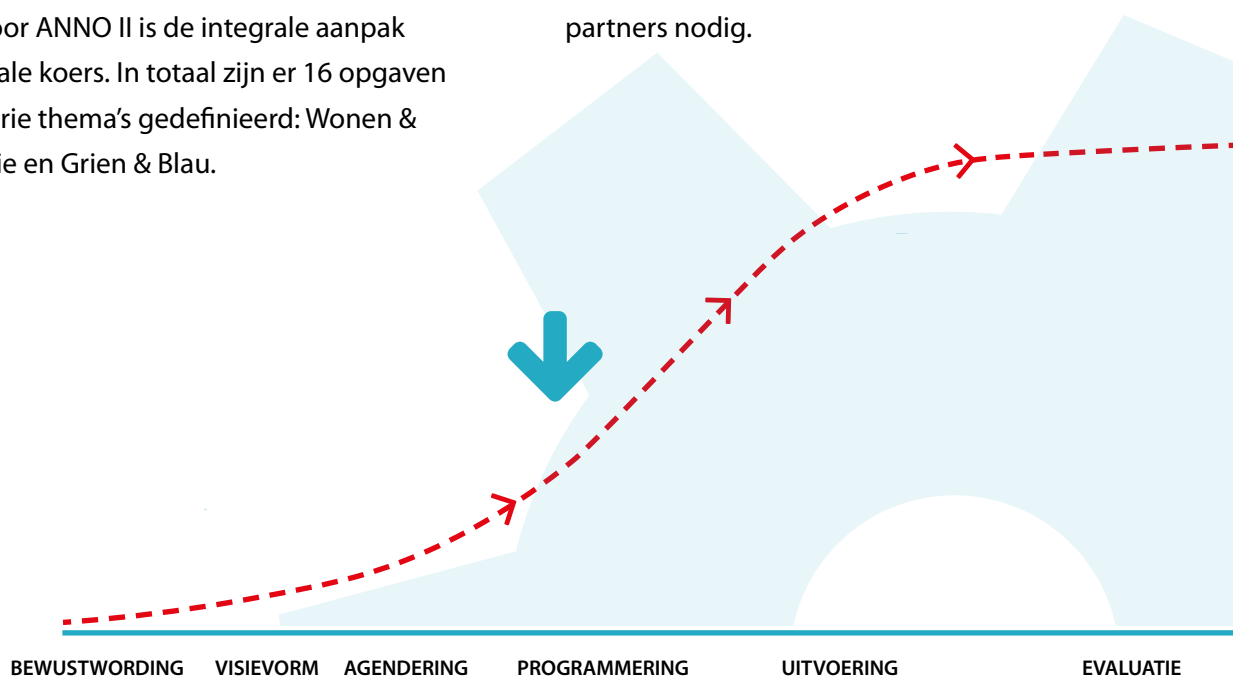
Kenmerkend voor ANNO II is de integrale aanpak met één regionale koers. In totaal zijn er 16 opgaven verdeeld over drie thema's gedefinieerd: Wonen & Leven, Economie en Grien & Blau.

BEKIJK RESULTATEN EN GEREALISEERDE PROJECTEN

Per opgave zijn er doelstellingen geformuleerd. De meeste beoogde doelen zijn bij het einde van ANNO II behaald.

VAN VISIE NAAR UITVOERINGSFASE

ANNO II heeft zich de afgelopen jaren met name sterk gemaakt voor de bewustwording, visievorming, agendering en programmering. Veel ANNO-II-opgaven zijn daardoor nu aanbeland in de volgende fase: die van uitvoering. Daarmee ontstaat weer meer zichtbaarheid, en is er slagkracht en samenwerking met andere partners nodig.

TROTS OP RESULTATEN

De meeste doelstellingen die bij aanvang van ANNO II zijn geformuleerd, zijn aan het einde van de samenwerkingsperiode gerealiseerd. We lichten hier drie opgaven uit, waarop de regio uitzonderlijk trots mag zijn: de regionale commissievergaderingen, de Regiodeal Versnellingsagenda Noordoost Fryslân en mobiliteits-centrale Jobinder.

DE VISIE VAN ANNO

De unieke natuurkwaliteiten van de regio (Nationale Parken, Nationaal Landschap, Wadden, biotopen) bieden volop kansen voor recreatie. In combinatie met optimale bereikbaarheid kan Noordoost Fryslân zich ontwikkelen tot kwalitatieve woonregio.

De regio zet hierbij in op de kracht van de stedendriehoek (Leeuwarden, Drachten, Groningen), het verder verbeteren van de bereikbaarheid over weg, water, spoor EN digitaal, verbetering van het opleidingsniveau van de bevolking en het (kennis) netwerk van ondernemers.

Daarnaast pakt de regio de demografische transitie op door naar een toekomstbestendige niveau van onderwijs, zorg, wonen, detailhandel en overige voorzieningen te gaan. De regio kenmerkt zich door een sterke 'mienskipssin'. Doordat alle partijen in de regio samenwerken maakt de regio haar ambities waar.

REGIONALE COMMISSIEVERGADERINGEN

Als Landelijke Proeftuin is de regio gestart met een gemeenschappelijke bijeenkomst van alle raden, Staten en het AB van het Wetterskip Fryslân. Doel was om te verkennen wat de wensen waren om met deze verschillende gremia op regionale schaal samen te werken.

De conclusie van deze verkenning was dat er zeker behoefte is aan bijeenkomsten op regionale schaal, maar niet in geformaliseerde vorm van bijvoorbeeld een regioraad. Uiteindelijk is gekozen voor het model van een regionale commissievergadering. Tijdens de ANNO II-periode is deze een aantal keren georganiseerd en met veel succes. Het gaf de volksvertegenwoordigers de mogelijkheid gezamenlijk en gemeentegrens overstijgend in gesprek te gaan over het regionale belang.

DE REGIODEAL VERSNELLINGSAGENDA NOORDOOST FRYSLÂN

De Regiodeal Versnellingsagenda Noordoost Fryslân is een uitwerking van de ANNO II-opgave Kennis, met eveneens ruimte voor de opgaven Natuurinclusieve landbouw en Recreatie en toerisme. Om de leefbaarheid van Noordoost Fryslân te kunnen waarborgen, heeft de regio een vitale en duurzame economie nodig. Daarom hebben overheden, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties de handen ineen geslagen.

Op 17 juli 2017 tekenden 42 organisaties de Regiodeal Noordoost Fryslân, de eerste regiodeal in Nederland. Ruim een jaar later, op 24 september 2018, zetten 43 organisaties hun handtekening onder de tweede fase van de Regiodeal Noordoost Fryslân. De projecten uit deze vervolgfase moeten de regionale economie een flinke impuls geven: een stijging van het bruto regionaal product met € 400 miljoen in 2025.

ECONOMISCHE GROEI DOOR STERKE SECTOREN

Aan de basis van de Regiodeal lag het rapport 'Maak verschil. Krachtig inspelen op regionaal-economische opgaven' (2016). Naar aanleiding van dit rapport gaf het Rijk de regio Noordoost Fryslân de status van Landelijke Proeftuin. Het rapport stelde dat 'regionale coalities sterker staan voor economische uitdagingen zoals een aantrekkelijk vestigingsklimaat en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt'.

Als Proeftuin heeft Noordoost Fryslân onderzoek laten doen naar de meest kansrijke economische sectoren in de regio. Uit deze 'Economische Vitaliteitsscan' bleek dat dit de sectoren agrifood, metaaltechniek, bouwrijverheid en toerisme & recreatie zijn.

REGIONALE MIJLPAAL EN LANDELIJK VOORBEELD

De Regiodeal is een mijlpaal voor Noordoost Fryslân en een voorbeeld voor vergelijkbare regio's in Nederland. Zowel de pers als de landelijke politiek besteedde veel aandacht aan deze regionale intentieovereenkomst. Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gaf bijvoorbeeld aan dat andere regio's het voorbeeld van Noordoost Fryslân zouden moeten volgen.

Een ander belangrijk succespunt van de Regiodeal is de financiering door derden, waarbij het de regio is gelukt een fors bedrag binnen te halen.

MOBILITEITSCENTRALE JOBINDER: DE 1E AFGERONDE OPGAVE

Het WMO- en leerlingenvervoer is sinds 2018 regionaal georganiseerd via Mobiliteitscentrale Jobinder. Het was hiermee de eerste afgeronde ANNO II-opgave. Jobinder is een andere manier van werken voor het doelgroepenvervoer en werkt op basis van het regiemodel. Het mobiliteitsbureau houdt de naleving van contracten in de gaten en onderzoekt hoe het vervoerssysteem op basis van ervaringen kan worden verbeterd en uitgebreid. De mobiliteitscentrale verzorgt de planning van de ritten en de uitvoering hiervan ligt bij de vervoerders. Ondanks dat de totstandkoming van Jobinder wel enige voeten in aarde had, voldoen de klanttevredenheid, kwaliteit en financiën aan de uitgangspunten. Het aantal klachten is sterk gedaald en het klanttevredenheidscijfer ligt inmiddels op een 8,1.

FINANCIËEL VERSLAG ANNO II

In 2016 is gestart met de regionale samenwerking ANNO II. Waar in de ANNO I-periode de regio de beschikking had over financiële middelen om de infrastructuur van de regio te versterken, was dit in de tweede samenwerkingsperiode niet het geval. Per regionale opgave moest apart financiering worden gezocht. Bij gemeenten, provincies, rijk, Europa of andere financiële bronnen. In dit hoofdstuk wordt gerapporteerd over de binnengehaalde financiële middelen voor de regio in ANNO II.

37.900.000

In totaal is er 37,9 miljoen euro beschikbaar gekomen voor de regionale samenwerking ANNO II. Dit is inclusief de rijksbijdrage en de bijdrage van gemeenten en provincie voor de versnellingsagenda (Regiodeal) van 29,4 miljoen. Een overzicht door welke organisaties de middelen voor opgaven binnen ANNO II beschikbaar zijn gesteld:

Europese middelen

€ 500.000

Rijksmiddelen

€ 19.900.000

Provinciale middelen

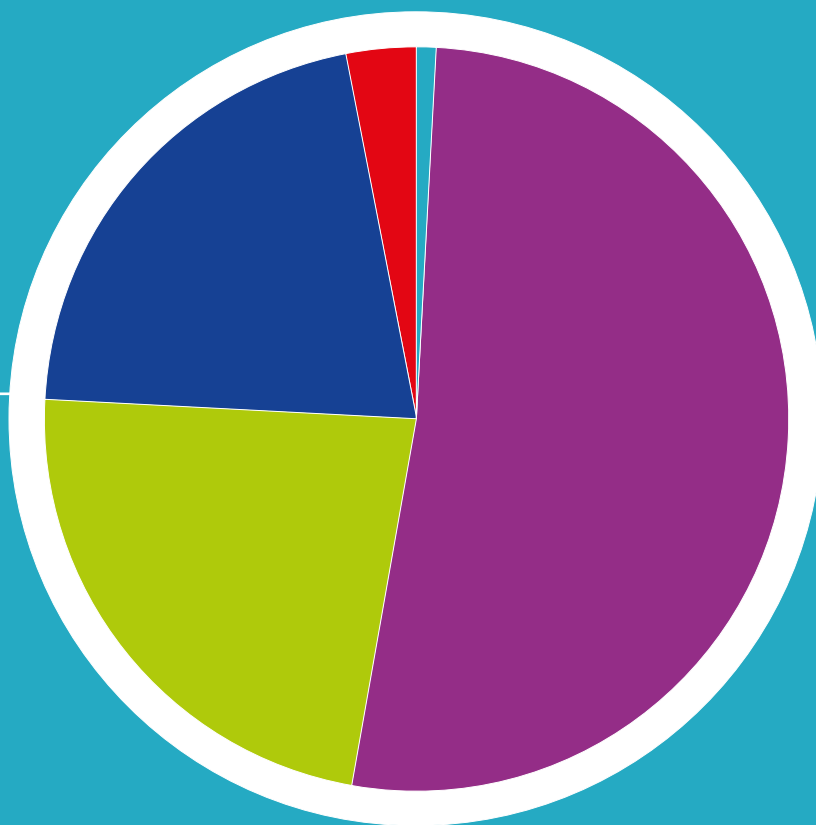
€ 8.500.000

Gemeentelijke middelen

€ 8.000.000

Overige middelen

€ 1.000.000

RIJKSMIDDELEN

De meeste externe middelen voor de agenda van ANNO II zijn van het rijk gekomen. Dit is verklaarbaar door het toekennen van de regiodeal voor de Versnellingsagenda (opgave Kennis). Daarnaast beschikt de regio Noordoost-Fryslân over krimp-middelen. Deze zijn toegekend door het rijk. Jaarlijks (tot en met 2020) krijgt de regio in verband met de krimpstatus € 326.000 van het rijk. In Noordoost-Friesland zijn deze middelen vooral ingezet om processen aan te jagen. Dit heeft voor verschillende projecten een vliegwieleffect opgeleverd zoals de proeftuin die is uitgegroeid tot een regiodeal voor de versnellingsagenda. Voor verschillende opgaven in de agenda van ANNO II zijn krimp-middelen beschikbaar gesteld. Een aantal voorbeelden:

Doorontwikkeling dorpsontwikkelingsmaatschappijen (DOM 2.0, opgave wonen)	€ 62.500
(Opgave) Mobiliteitscentrale	€ 60.000
Regionale Woningmarktanalyse (opgave wonen)	€ 25.000

Daarnaast wordt uit de krimp-middelen de functie van de lobbyist gefinancierd.

PROVINCIALE MIDDELEN

Ook de provincie heeft de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in projecten van de opgaven van ANNO II. Zo heeft de provincie middelen beschikbaar gesteld voor de versnellingsagenda maar ook vanuit het provinciaal gebiedsbudget is geld beschikbaar gekomen voor de thema's regionale fietspaden, plattelands- en cultuurtoerisme, duurzaamheid en zorg. De regio Noordoost-Friesland heeft hier goed gebruik van gemaakt en alle beschikbare middelen voor de regio zijn opgevraagd.

GEBIEDSBUDGET REGIONALE FIETSPADEN

Voor de volgende regionale fietspaden is subsidie verstrekt (opgave bereikbaarheid):

Project Fietsoversteek N356 Dongeradeel	€	50.000,00
Fietspad Roazeloane Krikelbeam Dantumadeel	€	29.002,00
Fietsbrug over het Grutdijp Dongeradeel	€	750.000,00
Fietspad Tochmalaan Kollumerland	€	39.771,00
Fietspad spoorbrug De Laatste Stuiver	€	85.000,00
Kruispunt Trekweg/Monnikeweg Achtkarspelen	€	14.670,00

GEBIEDSBUDGET CULTUUR- EN PLATTELANDSTOERISME

Voor de volgende projecten op het gebied van cultuurtoerisme is budget beschikbaar gesteld (opgave recreatie en toerisme):

Toeristische ontsluiting Wetterwâlden - Bûtenfjild	€	271.937,00
Kollum Watersportdorp	€	111.500,00

GEBIEDSBUDGET DUURZAME ENERGIE

Voor het volgende project op het gebied van duurzame energie is budget beschikbaar gesteld vanuit het gebiedsbudget:

Regionaal uitvoeringsplan Energietransitie 2017-2020	€	200.000,00
--	---	------------

ZORG

Voor het volgende project op het gebied van zorg is budget beschikbaar gesteld vanuit het gebiedsbudget:

Healthy Living Lab (fase I en II)	€	90.000,00
-----------------------------------	---	-----------

SUBSIDIES BESCHIKBAAR GESTELD

Naast het gebiedsbudget zijn er ook vanuit de verschillende beleidsbudgetten subsidies beschikbaar gesteld voor regionale projecten.

Voorbeelden hiervan zijn Better Wetter (Opgave Toekomstbestendige Watersystemen) en de Bouwcampus (opgave Kennis).

GEMEENTELIJKE MIDDELEN

Voor het beschikbaar krijgen van rijksmiddelen en provinciale middelen is vaak cofinanciering nodig van de gemeenten. Door te zorgen voor cofinanciering van projecten hebben gemeenten een bijdrage geleverd aan de ANNO II agenda van 8 miljoen euro. Dit is inclusief de bijdrage van 5,7 miljoen euro die gemeenten beschikbaar hebben gesteld voor de versnellingsagenda. Daarnaast hebben gemeenten tonnen beschikbaar gesteld voor de toeristische ontsluiting van Wetterwâlden-Butenfjild (€ 343.438, opgave recreatie en toerisme), Kollum Watersportdorp (€ 111.500, opgave recreatie en toerisme) en de aanleg van verschillende regionale fietspaden (opgave bereikbaarheid) die gefinancierd zijn vanuit het provinciaal gebiedsbudget.

EUROPESE MIDDELEN

De regio heeft voor diverse projecten een Europese subsidie binnen weten te halen. Onder andere voor de projecten Better Wetter, de Bouwcampus en Wifi4EU. Vaak ontstaat het beeld dat de regio te weinig gebruik maakt Europese subsidies. Uit dit overzicht blijkt echter dat er vaak voldoende mogelijkheden zijn bij provinciale- of rijkssubsidies om de begroting van projecten dekkend te krijgen. Het aanvragen (en verantwoorden) van Europese middelen is vaak een lastig en langdurig proces. Overigens zijn de (europese) middelen voor het Iepen Mienskipsfûns (IMF) en Leader buiten deze rapportage gehouden omdat dit niet bij ANNO ligt maar bij de provincie (Streekwurk).

OVERIGE MIDDELEN

Tot slot hebben ook verschillende andere partijen geld beschikbaar gesteld voor de opgaven in ANNO II. Voorbeelden hiervan zijn de Noardlike Fryske Wâlden, De Fryske Milieufederatie, Sport Fryslân en verschillende ondernemers.

ORGANISATIEKOSTEN

De provincie Fryslân (€ 148.500), de gemeenten (€ 169.694) en het Wetterskip (€ 10.000) hebben jaarlijks samen bijgedragen aan de organisatiekosten van het projectbureau van ANNO. De jaarlijkse begroting was € 328.194. Uit deze begroting werden onder andere de personeelslasten gefinancierd van het projectbureau (eerst Streekhûs Burgum, vanaf 1 december 2017 gevestigd in het Kennis- en Innovatiehuis in Buitenpost): de programmamanager, de financieel adviseur en de communicatieadviseur. Daarnaast werden uit de organisatiekosten jaarlijks de huur van de werkplekken betaald, de regionale bijeenkomsten zoals de regionale commissievergaderingen en informatiebijeenkomsten, de lobbyreis naar Brussel (Open Days) en overige kosten voor communicatie en marketing. De kosten voor de lobbyist, die ook onderdeel uitmaakte van het projectbureau van ANNO, werden gedekt vanuit de regionale krimp-middelen.

SAMEN WERKING BUITEN DE REGIO

K6 NETWERK &
STAD EN PLATTELAND

K6 NETWERK

Zoals eerder aangegeven heeft de regio sinds 2016 de krimpstatus. Naast middelen (meer dan 3 ton per jaar) levert dit ook een prominente plek op aan de overlegtafels van het Rijk. De K6 is een provinciaal krimpnetwerk waarin alle gedeputeerden met krimpregio's binnen hun provinciegrenzen vertegenwoordigd zijn. Groningen, Limburg, Zeeland, Gelderland, Fryslân en Drenthe zijn in dit overleg vertegenwoordigd.

Bestuurlijk zit hierbij de gedeputeerde van de provincie Fryslân namens ons en de anticipeerregio's in dit overleg. Wanneer deze verhinderd is werd hij vervangen door een burgemeester uit onze regio. In het ambtelijk overleg zijn we altijd vertegenwoordigd als enige regio in dit provinciaal verband.

Gezamenlijk wordt veel overleg met het rijk gevoerd. Doordat we in de praktijk veel rijksambtenaren treffen komen we gemakkelijk aan tafel bij andere overleggen en is onder andere de 'krimp-check' op nieuwe wetgeving tot stand gekomen. Ook overleggen die niet gelijk krimp-gerelateerd zijn bijvoorbeeld de herstructurering van het gemeentefonds. De krimpstatus heeft er voor gezorgd dat de regio mee kon doen met de proeftuin maak verschil, waaruit de regiodeal voortvloeide met een rijksbijdrage van 18 miljoen.

Momenteel zijn we bezig met het opstarten van het maatwerktraject wonen. Voor dit traject zijn we geselecteerd. Hierbij doen we in gezamenlijkheid onderzoek naar de volgende thema's: 1) hoe vangen we de plus op die nog komt in de particuliere woningvoorraad (toename aantal 1-persoonshuishoudens), 2) ruimtelijke kwaliteit en krimp en 3) verduurzaming van de particuliere woningvoorraad.

STAD & PLATTELAND

Vanaf medio 2016 werken de drie regio's Noordwest Fryslân, de Stadsregio en Noordoost Fryslân samen aan vier thema's (wonen en zorg, economie, verspreiding van voorzieningen en werk-onderwijs) onder de agenda 'Stad en Platteland'.

WONEN EN ZORG

Op het thema Wonen & Zorg is een gezamenlijke visie en handreiking voor gemeenten opgeleverd.

VOORZIENINGEN

Voor het thema voorzieningen is een onderzoek naar de link tussen de voorzieningen in de stad en de regio en de afstemming tussen de voorzieningsverspreidingsplannen van beide streekagenda's afgerond. Het belangrijkste resultaat van dit project is de totstandkoming van een serious game waarbij gemeenten/overheden een instrument aangereikt hebben gekregen waarmee vraagstukken over de spreiding van voorzieningen kunnen worden behandeld. Kracht van dit instrument zit in het vroegtijdig om tafel brengen

van ambtenaren, bewoners, en anders organisaties rondom een taai vraagstuk met veel tegenstrijdige belangen.

ECONOMIE

Voor het thema economie heeft de proeftuin regionale samenwerking in Noordoost een impuls gegeven om de economische samenwerking tussen de regio en de stad Leeuwarden te versterken.

WERK EN ONDERWIJS

Daarbij wordt een link gelegd met de werkwijze zoals ontwikkeld in onderwijscampus Middelsee en het thema Werk en onderwijs. Er zijn een aantal bijeenkomsten geweest tussen vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, de ondernemers en overheid om de ervaringen vanuit de Middelsee Campus met elkaar te delen. Maar ook om mogelijke verbindingen met het thema 'samenwerking onderwijs en arbeidsmarkt' vanuit de Versnellingsagenda te bespreken. Daarnaast hebben beide regio's aanvragen gedaan voor middelen vanuit het Rijk voor techniek in het voortgezet onderwijs, waar mogelijk ook onderlinge verbindingen kunnen worden gelegd.

VIER JAAR ONDERZOEK IN DE REGIO

De Fryske Akademy heeft tussen 2015 en 2019 met een regionaal-economische invalshoek onderzoek gedaan in de regio. Naast het economische perspectief is ook gekeken naar bredere indicatoren die de leefbaarheid van een gebied bepalen, zoals de demografische samenstelling, sociaal-culturele dimensies en bestuurlijke aspecten.

Met deze onderzoeken heeft de Fryske Akademy een bijdrage geleverd aan de ontwikkelingen in de regio. Zo heeft de Economische Vitaliteitsscan van 2016 de basis gelegd voor de Versnellingsagenda. Het onderzoek in 2017 heeft input gegeven voor onder andere de opgave bereikbaarheid en in 2018 is bijgedragen aan de realisatie van de regionale visie recreatie en toerisme. Het laatste onderzoek in 2019 geeft een totaaloverzicht van de ontwikkeling van de regio en een 1e aanzet gegeven voor de monitoring van de Versnellingsagenda.

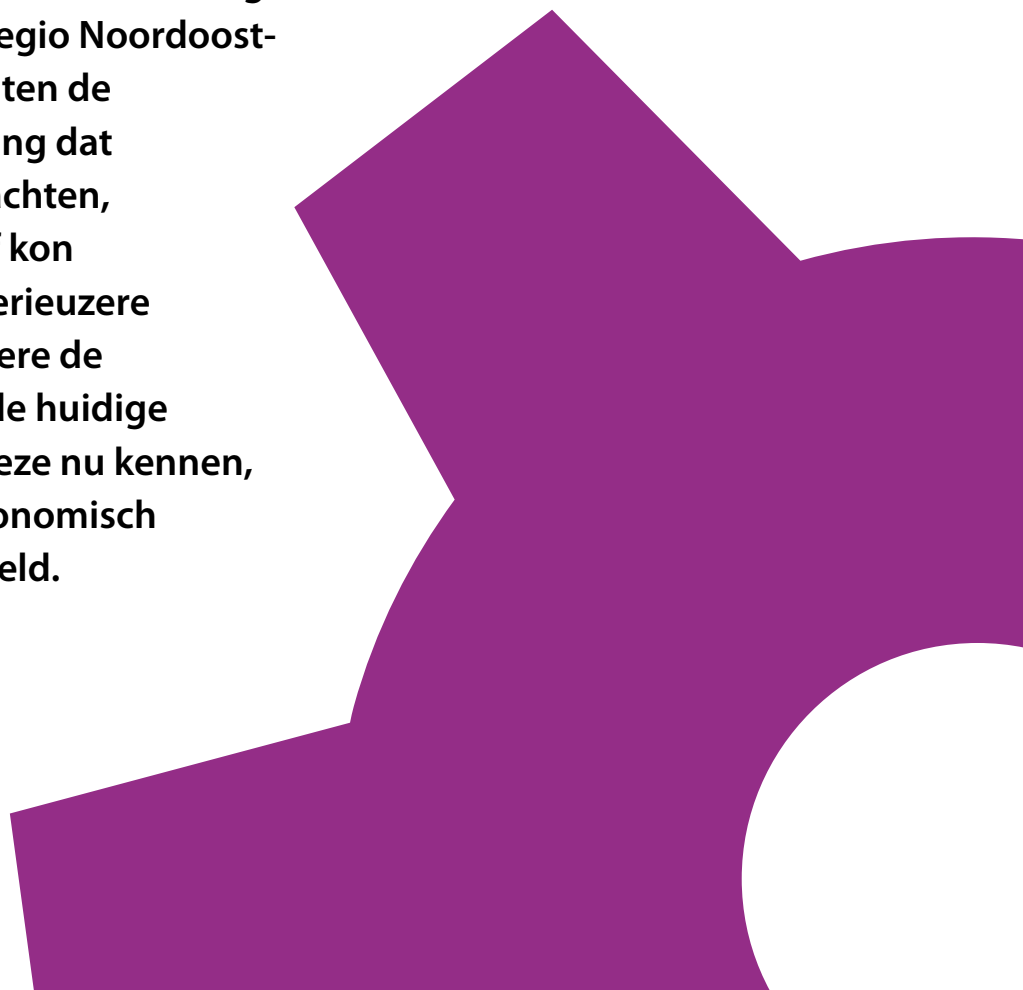

REGIONALE SAMEN WERKING

IN NOORDOOST FRYSLÂN

HISTORIE REGIONALE SAMENWERKING

Vanaf 1987 wordt er, in wisselende samenstellingen, binnen de regio Noordoost Fryslân samengewerkt. Voorafgaand aan de huidige ANNO samenwerking zoals we deze vanaf 2012 kennen, is er samengewerkt in het 'Aktieprogramma Noordoost-Friesland', 'Kompas van Noordoost-Friesland' en 'NOFA'. Deze samenwerkingen zijn ontstaan vanuit de druk van een hoge werkloosheid, maar ook als verzet tegen de zone-ontwikkeling binnen de provincie Fryslân waarbij de regio Noordoost-Fryslân letterlijk en figuurlijk 'buiten de boot' viel. De regio was van mening dat zij, door het bundelen van de krachten, enerzijds 'problemen' beter te lijf kon gaan, maar anderzijds ook een serieuzere gesprekspartner voor onder andere de provincie kon zijn. De basis van de huidige ANNO samenwerking zoals we deze nu kennen, is ontstaan vanuit het sociaal-economisch masterplan dat in 2011 is opgesteld.

KRACHTEN BUNDELEN

Dat het bundelen van krachten positieve effecten kan hebben, is ook tijdens de ANNO-samenwerkingsperiode gebleken. Er is voor tientallen miljoenen geïnvesteerd in de regio. Tijdens de ANNO I-periode lag de focus hierbij vooral op de ruimtelijke en infrastructurele projecten, zoals de Centrale As en de herinrichting van de vele kernen. De ANNO II-periode kenmerkt zich vooral doordat men aan de slag gegaan is met de opgaven die in de regio spelen, waarbij een belangrijk én veelbetekenend resultaat de Versnellingsagenda Noordoost-Fryslân is. Deze resultaten zijn mede tot stand gekomen door de regionale profilering. Daarnaast zijn het ministerie van BZK, de provincie Fryslân en andere partners goed aangehaakt. Hierdoor heeft de regio een voorsprong opgebouwd en kunnen gezamenlijke successen worden behaald.

NETWERK

De regionale samenwerking van de afgelopen jaren heeft ervoor gezorgd dat er een waardevol netwerk is ontstaan, waarbij partijen elkaar eenvoudig weten te vinden. Enerzijds is dit opgebouwd door de diverse thema- en projectgroepen waarbij verschillende partijen (niet alleen overheid) bij elkaar aan tafel zitten, maar ook door het organiseren van diverse regionale bijeenkomsten.

Projecten en initiatieven die vanuit het netwerk ontstaan, zijn veelal krachtig en hebben draagvlak. Daarnaast zorgt het netwerk ervoor, dat er relatief eenvoudig ingesprongen kan worden op (financiële) kansen die voorbij komen. Bijvoorbeeld het voortgezet onderwijs wat het afgelopen jaar een subsidieaanvraag kon indienen voor sterk techniekonderwijs. Daar waar in andere regio's discussies ontstaan over wat de regio is én welke partners hierbij horen, is dit in Noordoost Fryslân al georganiseerd.

GESPREKSPARTNER VOOR DEN HAAG

Doordat je als regio een grotere speler bent ben je een meer vanzelfsprekende gesprekspartner voor ministeries en Kamerleden. Dit heeft ervoor gezorgd dat ministeries ons goed vinden en we als regio in veel overlegstructuren aan tafel zitten. Wanneer er op rijksniveau wordt gezocht naar input vanuit een ruraal gebied wordt snel aan de regio gedacht. Dat zorgt ervoor dat we nu meedenken met de herinrichting van het gemeentefonds, de bekostigingssystematiek van het voortgezet onderwijs en hoe je als overheden omgaat met lokale initiatieven. We hebben de status krimpregio bij het rijk binnengehaald wat onder andere zorgt voor extra financiële middelen.

SAMENWERKING = MEERWAARDE

Met de samenwerking, is er een meerwaarde ontstaan.
Voorbeelden hiervan zijn:

Met de regionale samenwerking wordt het ambitieniveau verhoogd en kunnen krachten worden gebundeld. Voorbeeld hiervan is de Versnellingsagenda Noordoost Fryslân en de Jobinder.

Met de samenwerking is het mogelijk om eenvoudiger financiële middelen van derden aan te wenden. Denk aan de krimp-middelen van het Rijk, maar ook de Regiodealgelden, gebiedsbudgetten van de provincie en SNN-subsidies voor innovatie.

De regio heeft voldoende volume om 'erkent' te worden door partners buiten de regio. Vanuit de provincie is er daardoor veel aandacht voor de regio, maar ook het Rijk zoekt met regelmaat contact met de regio om gebruik te maken van de ervaringen van de regio. De status van krimpregio helpt hier ook bij.

Doordat de regionale samenwerking wordt ondersteunt door een onafhankelijk regionaal team, team ANNO, is er continue een aanjager van de regionale samenwerking. Dit zorgt ervoor dat er altijd tijd en aandacht voor de regionale samenwerking is, de voortgang wordt bewaakt en bijeenkomsten worden georganiseerd. De resultaten van de ANNO II periode zijn bereikt in een periode waarbij er bij de overheden grote veranderingen zijn doorgevoerd. Denk aan de bestuurlijke fusie van Noardeast-Fryslân, de ambtelijke fusie tussen de voormalige DDFK gemeente en de ambtelijke samenwerking tussen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

ANNO ORGANISATIE

& BESLUITVORMING

De uitvoering van ANNO II gebeurt in een flexibele netwerkorganisatiestructuur. Elk thema wordt aangestuurd door een ambtelijke en een bestuurlijke themagroep. De ambtelijke en bestuurlijke themagroepen bestaan uit opgavetrekkers, vertegenwoordigers van de partners van ANNO (gemeenten, provincie en Wetterskip) en stakeholders. Het Directeurenoverleg (DO) is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de themagroepen.

DIRECTEURENOVERLEG (DO)

In het DO zijn vertegenwoordigd de gemeentesecretarissen, de provincie en het Wetterskip. Het DO adviseert de Stuurgroep en ziet toe op correcte besluitvormingsprocessen.

STUURGROEP

De Stuurgroep ANNO, ten slotte, bewaakt de gezamenlijke opgave van de organisatie en het gehele proces en treedt op als woordvoerder namens ANNO. In de Stuurgroep zijn vertegenwoordigd de provincie (gebiedsgedeputeerde), de gemeenten (burgemeesters) en Wetterskip Fryslân (DB-lid).

PROJECTBUREAU ANNO

Het ANNO-projectbureau ondersteunt op alle organisatieniveaus. Het team telt 3 fte en bestaat uit een programmacoördinator, een financieel projectadviseur, een lobbyist en een communicatieadviseur. Het team zorgt voor benodigde afstemming en coördineert het totaalprogramma ANNO.

BESLUITVORMING

Het besluitvormingsproces van ANNO is gebaseerd op vrijwillige samenwerking tussen volksvertegenwoordigers op gemeentelijk en provinciaal niveau, de Stuurgroep, het Directeurenoverleg en de bestuurlijke en ambtelijke themagroepen. Leden van besluitvormingsorganen hebben allen als taak om terug te koppelen naar hun achterban of organisatie.

De stuurgroep is verantwoordelijk voor de procesmatige programmasturing en vergaderen minimaal twee keer per jaar. Het directeurenoverleg is verantwoordelijk voor advisering aan de stuurgroep, uitvoering van besluiten en het bewaken van de integraliteit van projecten, de voortgang en besluitvorming.

Het Directeurenoverleg vindt minimaal vier keer per jaar plaats twee weken voor het overleg van de Stuurgroep. De themagroepen bestaan uit opgavetrekken en stakeholders die minimaal vier keer per jaar vergaderen. Er zijn twee soorten themagroepen: bestuurlijke en ambtelijke. Zij zijn verantwoordelijk voor uitvoering van opgaven en advisering aan de Stuurgroep. Het gaat dan vooral om het stellen van prioriteiten en inhoudelijke kaders voor de voortgang van de opgaven. Alle partners zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering van opgaven en projecten.

Een netwerkorganisatiestructuur?

^ Besluit binnen de ANNO-samenwerking ^

^ Advies ^

^ Advies en eventueel inhoudelijk besluit ^

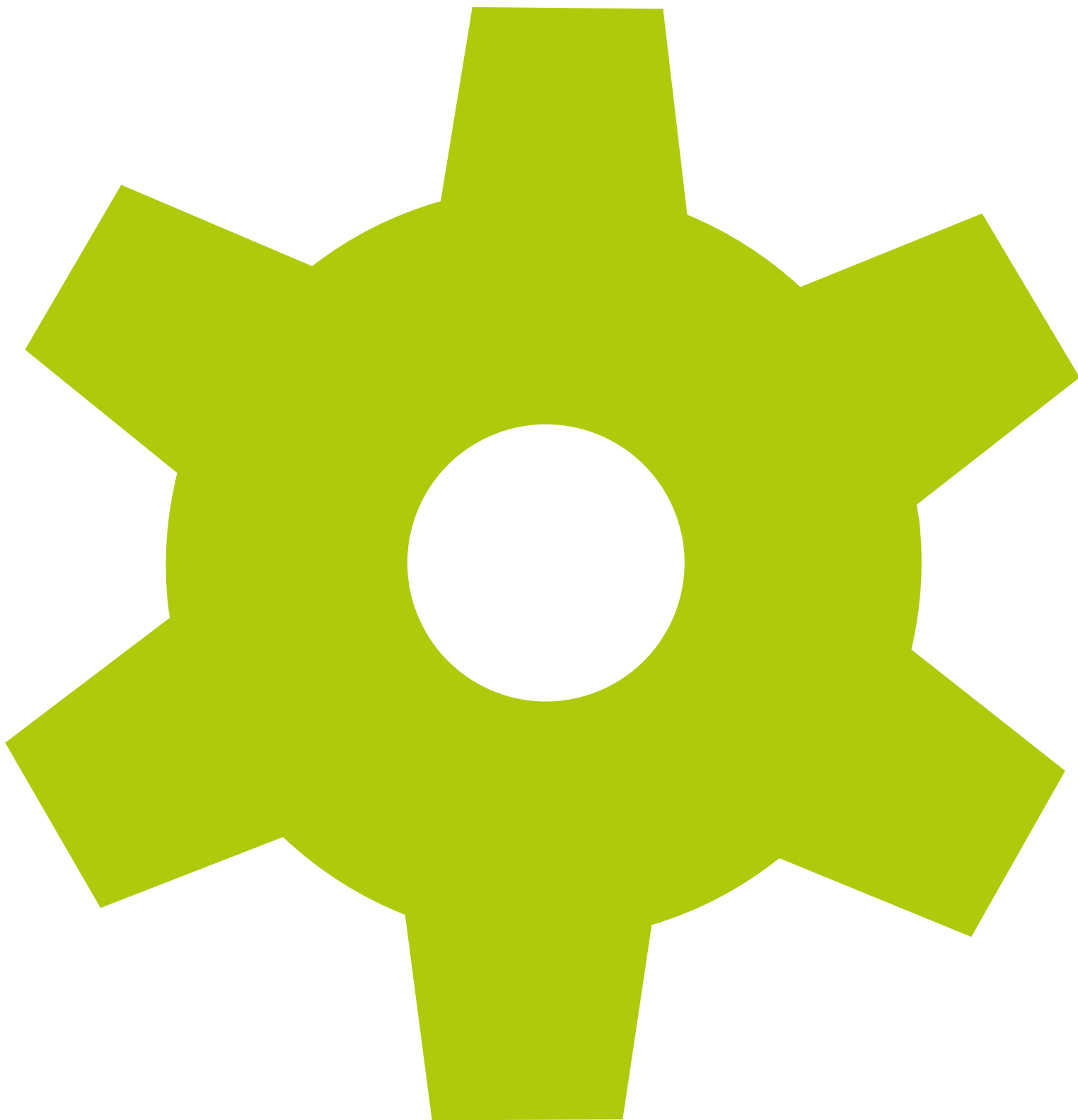

^ Voorstel ^

^ Voorstel ^

^ Voorstel ^

THEMA'S ANNO II

Kenmerkend voor ANNO II is de integrale aanpak met één regionale koers. In totaal zijn er 16 opgaven verdeeld over drie thema's gedefinieerd: Wonen & Leven, Economie en Groen & Blau.

DE VISIE

De kwaliteit van leven is in 2030 bijzonder goed in Noordoost Fryslân. Mensen wonen, werken en recreëren er met plezier. De bevolking kenmerkt zich als sterke betrokken mienskip. Noordoost Fryslân ontwikkelt zich tot een dynamische plattelandsregio in het noordelijk stedelijk netwerk. De kwaliteit van het landschap is in haar diversiteit uniek te noemen en samen met de landbouw een belangrijke economische drager voor het wonen, werken en recreëren. Mensen komen graag naar de regio toe vanwege het karakteristieke landschap en de cultuur van de mensen en ondernemers. Door samen te werken maakt de regio haar ambities waar.

THEMA WONEN & LEVEN

Noordoost Fryslân krijgt te maken met afname van de bevolking en verandering van de samenstelling van de bevolking: er komen meer ouderen en minder jongeren. Dit vertaalt zich op termijn ook in de daling van het aantal huishoudens. Deze ontwikkeling heeft grote betekenis voor de sociaal maatschappelijke agenda in de regio.

Die demografische ontwikkelingen raken voorzieningen in de regio op het gebied van onderwijs, sport, zorg, wonen en mobiliteit. De overheden en maatschappelijke partners zullen de komende jaren samen moeten optrekken om de opgaven die hiermee gepaard gaan op te pakken. Alleen zo kan Noordoost Fryslân op de korte en lange termijn leefbaar worden gehouden. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden dat de mate waarin demografische veranderingen plaatsvinden, per gemeente kunnen verschillen. Het is van belang bij het formuleren van opgaven hiervoor aandacht te hebben. De opgave ligt vooral bij het bij elkaar brengen van partners en het ontwikkelen van nieuwe uitgangspunten en acties tot verbetering. Inventiviteit en innovatief denken ontstaat als mensen elkaar in die opgaven vinden en aanmoedigen om buiten bestaande kaders te denken. Dat kan op een gestructureerde wijze door visie te ontwikkelen op aanpak, inzet en verdeling van rollen en verantwoordelijkheden.

DE OPGAVEN

De opgaven die bij het thema Wonen & Leven horen zijn:

- Demografie
- Zorg
- Wonen
- Mobiliteitscentrale

CONCRETE RESULTATEN

De opgaven van het thema Wonen & Leven hebben onder andere de volgende resultaten opgeleverd:

- ✓ Jobinder
- ✓ DOM's 2.0
- ✓ Afwegingskader woningmarkt

THEMA ECONOMIE

Verbetering van de sociaal-economische positie van Noordoost Fryslân is de hoofddoelstelling van de eerste periode ANNO. De nieuwe Agenda wordt voor het thema economie vormgegeven als een programma, gericht op een aantal kernopgaven.

Ook de economie van Noordoost Fryslân heeft de afgelopen periode de hardnekkige gevolgen van de economische crisis ondervonden en kent een andere uitgangspositie dan vijf jaar geleden.

Het aantal banen is in een aantal sectoren fors verminderd en de werkloosheid is sterk gestegen. Maar naast de conjuncturele invloeden zijn er ook structurele veranderingen waarneembaar, die van invloed zijn op de groeiverwachting van een regio. Zo blijkt de economie in zijn algemeenheid versneld te transformeren, naar wat ook wel, vrij vertaald, een economie van kleine bedrijven wordt genoemd ("entrepreneurial economy").

In een dergelijke economie zijn het de kleinere MKB-ondernemingen die economisch goed presteren door het op de markt brengen van innovatieve producten en diensten. Veel van dat werk kenmerkt zich door toegang tot de digitale snelweg. Een groeiend aantal bedrijven heeft een lokale worteling, maar een veel groter bereik. Noordoost Fryslân zou hier met het relatief kleine MKB, mits innovatief, een voordeel bij kunnen hebben. Ook startende ondernemers zijn in dit kader (ict, innovatiegerichtheid en permanente scholing) een belangrijke factor in het economische groeiperspectief van een regio.

De overheid heeft bij clustering van kennis een stimulerende rol. De productie van kennis heeft sterke positieve externe effecten, echter de marktsector produceert daarvan uit zichzelf te weinig. Bovendien blijken binnen vele sectoren grote, hardnekkige, verschillen te bestaan in stijging van de productiviteit en koplopers binnen een sector lopen ver voor op de rest. Overheidsstimulering is derhalve nuttig, bij voorkeur op regionale schaal, want als zich

verplaatsing van kennis voordoet, is dat voornamelijk op dit schaalniveau. Clustering van kennis binnen een netwerk van middelgrote- en kleine bedrijven en enkele grote bedrijven wordt nog meer dan nu al het geval is het kenmerk van de toekomst.

OPGAVEN

De opgaven die bij het thema Economie horen zijn:

- Bedrijventerreinen
- Vitale detailhandelsstructuur
- Dwaande wonen en werken
- Duurzaamheid
- Bereikbaarheid
- Digitalisering
- Recreatie en toerisme
- Kennis

CONCRETE RESULTATEN

De opgaven van het thema Wonen & Leven hebben onder andere de volgende resultaten opgeleverd:

- ✓ Regiodeal
- ✓ Visie R&T
- ✓ Convenant bedrijventerreinen
- ✓ Aanleg glasvezel

THEMA GRIEN & BLAU

Noordoost Fryslân is een gebied om trots op te zijn! Het landschap met zijn groen-blauwe kwaliteiten is hier één van de belangrijkste redenen voor. Noordoost Fryslân bevat vier landschappelijke parels en vier waardevolle landschapstypen die gevormd zijn door een samenspel van landbouw, water en natuur en die een sterke economische basis of potentie hebben.

Tot nu heeft dit samenspel een rijke cultuurhistorie opgeleverd in het gebied. Dit landschap en deze cultuurhistorie kunnen worden behouden door ontwikkeling, waarbij functionaliteit en economische basis in balans zijn met de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied. Deze ontwikkeling wordt gestimuleerd door als deelnemende partijen samen te werken, waar mogelijk initiatieven en doelen aan elkaar te koppelen (koppelkansen) en door projecten die een bijdrage leveren aan deze visie te stimuleren en faciliteren.

Ook willen de deelnemende partijen werken aan het vormgeven en het ruimte bieden aan de energietransitie in het gebied. Noordoost Fryslân kenmerkt zich door een sterke mienskip en handen-uit-de-mouwen mentaliteit, een kwaliteit die we graag gebruiken om plannen ook daadwerkelijk tot uitvoering te laten komen.

DE OPGAVEN

De opgaven van het thema Grien & Blau zijn:

- Kwaliteit Noordoost Fryslân: kennis en cultuur
- Natuurinclusieve landbouw
- Toekomstbestendig watersysteem
- Energietransitie
- Biodiversiteit

CONCRETE RESULTATEN

De opgaven van het thema Groen & Blau hebben onder andere de volgende resultaten opgeleverd:

- ✓ Better Wetter (fase 2)
- ✓ Uitvoeringsplan energietransitie 2017-2020
- ✓ Het Fjildlab is gestart

RESULTATEN OPGAVEN ANNO II

WONEN & LEVEN
2016-2020

*De resultaten van de opgaven zijn
opgesteld door de opgavetrekkers*

OPGAVE WONEN & LEVEN DEMOGRAFIE

De leefbaarheid van Noordoost Fryslân is goed: het is een ‘gezonde’ regio met kwalitatief goede, toekomstbestendige en bereikbare voorzieningen en mienskipssin. De inwoners zijn in staat hun leven zo zelfstandig mogelijk vorm te geven.

VOORZIENINGEN (O.A. SPORT)

- Pilot Vitale Waddenkust (inclusief Bruisend Hart Hallum) eind 2016 / 1e kwartaal 2017. Om aanspraak te kunnen maken op Provinciale middelen voor de realisatie van Bruisend Hart Hallum hebben de samenwerkende gemeenten in Netwerk Noordoost en de Provincie Partoer opdracht gegeven een draagvlaktoetsing bij de verenigingen van de dorpen rondom Hallum uit te voeren. Uit de gesprekken van Partoer met de verenigingen bleek onvoldoende draagvlak. De pilot heeft daarna in ANNO-verband geen vervolg meer gekregen; wel zijn leerpunten geformuleerd voor vergelijkbare processen. Gesprekken over een plan B, gericht op de voorzieningen in Hallum zijn op gemeentelijk niveau gecontinueerd en hiervoor zijn door de gemeente ook financiële middelen beschikbaar gesteld.

- Er is budget beschikbaar gesteld om het instrument ‘serious game’ in te zetten bij voorzieningen-vraagstukken in de regio.

VOORZIENINGEN EN WONEN

- De resultaten van het woningmarktonderzoek van KAW zijn door middel van de Dorpentoer in de DDFK-gemeenten gepresenteerd en besproken met de inwoners en verenigingen van Plaatselijk Belang. Daarbij is de relatie met voorzieningen nadrukkelijk aan de orde geweest.

ONDERWIJS: PROCESBEGELEIDING PRIMAIR ONDERWIJS

- Van 2016 -2018 heeft de regio een procesbegeleider leerlingendaling ingezet met middelen vanuit het Rijk. De procesbegeleider heeft de samenwerking tussen schoolbesturen in de regio versterkt. Dit heeft onder andere geleid tot een samenwerkingsschool op wettelijke grondslag in Holwerd. Ook op andere plekken wordt gewerkt aan c.q. geadviseerd over de totstandkoming van kindcentra (Twijzelerheide, Oosternijkerk).

- Er is een ontwikkelagenda onderwijshuisvesting opgesteld die jaarlijks wordt geactualiseerd.
 - In 2018 is besloten voor een nieuwe periode van 2 jaar procesbegeleiding in te zetten. In deze tweede periode ligt de nadruk op de verbinding van onderwijs, voorschoolse voorzieningen, opvang en jeugdhulp.
 - Het document 'Kompas Werkgemeenschap Passend Onderwijs & Zorg in de regio NO Friesland' is opgesteld.
 - Partijen hebben uitgesproken het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zien om inclusief en integraal te werken. Het doel is een op het kind toegesneden aanpak te organiseren in het kindcentrum of op school en alleen wanneer dat echt nodig is een gerichte doorverwijzing in de regio naar een passend zorgaanbod. In enkele gevallen zullen kinderen aangewezen zijn op voorzieningen buiten de regio. De samenwerking tussen professionals uit onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp moet ertoe leiden dat met ieders specifieke inbreng gezamenlijke aanpakken voor specifieke ondersteuningsbehoeftes worden ontwikkeld.
 - Op 27 maart 2019 hebben de wethouders, ambtenaren en schoolbestuurders binnen de ANNO-regio het 'Kompasdocument' besproken, de richting daarvan onderschreven en het document aangemerkt als een goed vertrekpunt voor het vervolg. Onder kompas wordt hier verstaan dat deelnemende schoolbesturen en gemeenten een gezamenlijke koers varen op basis van een zelfde visie op de ontwikkeling van het kind en een gedeeld werkproces vanuit voor- en vroegschoolse educatie, (passend) onderwijs en jeugdhulp.
- In het Kompas is niet alleen verwoord wat de ambities zijn, maar ook welke stappen worden gezet om deze ambities waar te maken
- Op 9 oktober 2019 is in dit verband een werkconferentie gehouden, gericht op een integrale benadering (schotten weg). Om de ontwikkeling te borgen ná de projectperiode wordt toegewerkt naar een 'werkgemeenschap passende ontwikkeling' (jeugdzorg, opvang, onderwijs, gemeenten).
 - Oktober 2019 heeft de stuurgroep van het project een aanvraag ingediend om Inspiratieregio van het programma 'Met andere ogen' te kunnen worden en deze is gehonoreerd. Zie voor meer informatie <http://www.onderwijsjeugd.nl/actualiteiten/met-andere-ogen-de-regios-in/>

OPGAVE WONEN & LEVEN ZORG

Bevordering sterke zorgstructuur in Noordoost Fryslân met als doel de continuïteit van voldoende (kwalitatieve) zorg voor inwoners in de regio te garanderen.

In 2017 startte het traject ANNO Zorglandschap NOF ingezet met de partners: de toenmalige 6 ANNO-gemeenten, de gemeenten Schiermonnikoog en Ameland en De Friesland Zorgverzekeraar. Bestuurlijk en ambtelijk werd een gezamenlijke visie ontwikkeld voor een toekomstbestendige ouderenzorg in onze regio. Onder leiding van een externe projectleider en met ondersteuning vanuit De Friesland werd een concreet plan van aanpak opgesteld voor de korte, middellange en lange termijn om samen een model ouderenzorg te ontwikkelen en te implementeren.

Het model wordt vorm gegeven vanuit het perspectief van de vitale oudere die te maken krijgt met een stijgende zorgbehoefte (gebaseerd op de cliënt reis). De organisatie en financiering er van vindt domein overstijgend plaats. Dit is mogelijk doordat alle betrokkenen met elkaar samenwerken met als doel de juiste zorg van goede kwaliteit op de juiste plaats in te zetten. De ouderen en hun omgeving gaan deze

kwaliteitsverbetering merken doordat:

- zij in de nieuwe situatie maar één aanspreekpunt hebben
- de zorg dichtbij en kleinschalig is georganiseerd
- er een integraal aanbod van wonen, welzijn en zorg wordt geboden
- er meer gebruik wordt gemaakt van preventieve, e-health en domotica oplossingen

Bij de ontwikkeling en implementatie van dit innovatieve zorgmodel maken we gebruik van de ervaringen van lopende projecten (Koplopers) in onze Zorglandschap regio.

Als koplopers zijn benoemd: Ameland/ Schiermonnikoog, Ternaard, Oenkerk, DataKr8, Kennislab NOF en burgercompetenties Dantumadiel. Binnen de zorgregio vergroten we synergie tussen deze koplopers en we ondersteunen deze op maat. Hierdoor is het mogelijk om efficiënt en effectief maatschappelijke meerwaarde te behalen. Het project ANNO Zorglandschap is hierin faciliterend door te fungeren als aanjager, verbinder en kennisplatform. In de periode 2018-2019 zijn hiertoe gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd om expertise uit te wisselen op zowel brede zorgthema's als ook specifieke koploperprojecten. De Friesland heeft daarmee zwaar ingezet op de relatie met zowel specifieke gemeenten als de Zorglandschap regio en brengt hierbij haar expertise in op het gehele traject als ook binnen de specifieke projecten.

In 2019 zijn de betrokken gemeenten bezig aan te sluiten op de Gemeentezorgspiegel van Vektis; De Friesland is hierbij al aangesloten. WMO, ZVW en WLZ gegevens zijn daarmee in combinatie te raadplegen en daarmee ontstaan er nieuwe mogelijkheden om ontwikkelingen van de zorgvraag specifiek in de regio of gemeente in kaart te brengen. Op basis van deze gegevens kunnen gerichte inhoudelijk-financiële interventies in het zorgmodel worden ontwikkeld. In 2019 is vanuit het project een subsidie voor Vouchers bij ZonMW aangevraagd, welke ook is gehonoreerd. Deze vouchers worden nu ingezet om in samenwerking met VEKTIS een verdiepingsslag op de beschikbare data te maken via gezamenlijk oppakken van onderzoeksvragen op regionaal, gemeentelijk of zelfs wijkniveau.

Zowel Healthy Living Lab als Zorg & Arbeid zijn begin 2017 gestart. In de vijf onderstaande gemeentelijke projecten is Healthy Living is de HLL-methodiek in workshops ingezet:

- Case Tytsjerksteradiel, Project Burgum Westermar e.o.
- Case Dantumadiel, Project Damwoude sportcampus
- Case Achtkarspelen, Project Hossebos
- Case Ferwerderadiel, Beweegtuin Foswert Ferwert
- Case Kollumerland c.a., Project Kollum Watersportdorp

OPGAVE WONEN & LEVEN WONEN

Een woningaanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van onze inwoners.

Behaalde resultaten:

- Woningmarkt analyse 2017
- Monitoring woningmarkt
- Actualisatie woningmarkt analyse 2019
- Kennisbijeenkomsten raden en dorpsbelangen
- Masterclass particuliere voorraad oktober 2018
- Gezamenlijk regionaal standpunt DCA
- Gezamenlijk regionaal standpunt woningbouwafspraken
- Afwegingskader ontwikkeld
- Eenduidig regionaal bod richting provincie
- DOM's 2.0

OPGAVE WONEN & LEVEN MOBILITEITS CENTRALE

Het optimaliseren van het vervoersaanbod door:

- **Verkrijgen van een samenhangend en elkaar versterkend geheel van ontsluitend OV.**
- **Doelgroepenvervoer en ander vervoer.**

De beoogde doelen zijn gerealiseerd: een mobiliteitscentrale die de regie neemt op doelgroepenvervoer en een sneller en uitgestrekter openbaarvervoersnetwerk neerzet. Vanaf 8 januari 2018 is de mobiliteitscentrale gestart onder de naam Jobinder. WMO-vervoer, leerlingenvervoer en opstapvervoer (van en naar een OV-punt) zijn aan elkaar gekoppeld. Onlangs is er een evaluatie uitgevoerd en is geconcludeerd dat de Jobinder goed loopt en de klanttevredenheid steeds beter wordt. Met de GR is de continuïteit van de Jobinder geborgd en daarnaast is met deze opgave een belangrijke bijdrage geleverd aan het behoud van de leefbaarheid. Daarnaast biedt Jobinder nog mogelijkheden om in de toekomst meer doelgroepen te vervoeren.

RESULTATEN OPGAVEN ANNO II

ECONOMIE
2016-2020

*De resultaten van de opgaven zijn
opgesteld door de opgavetrekkers*

OPGAVE ECONOMIE BEDIJVEN TERREINEN

De regio biedt voldoende kansen voor bedrijven om zich uit te breiden en te vestigen waar dat bedrijfseconomisch het beste is en waar geen onnodige leegstand is. Passend bij de aard en schaal van de kern.

KWANTITATIEF

De regio Noordoost Friesland heeft in 2018 met de provincie Fryslân een bestuurlijk convenant gesloten over de aanleg en uitbreiding van een aantal bedrijventerreinen voor de periode 2018-2025. In onderlinge afstemming is een voorstel uitgewerkt om de theoretische uitgifte (berekend door Bureau Louter) over de periode 2018-2025 aan te passen van 3,4 naar 5 ha per jaar. Dat betekent dat er ontwikkelingsruimte (harde capaciteit) ontstaat voor 17,9 ha bedrijventerrein in de regio, naast de bestaande voorraad van 23,2 ha.. De focus ligt daarbij op de belangrijkste regionale kernen, conform de keuze uit het eerdere convenant. In eerste instantie zal deze afspraak gelden voor de jaren 2018 en 2019, waarna in het voorjaar van 2020 een evaluatie volgt.

KWALITATIEF

De provincie heeft dit jaar het initiatief genomen om samen met de Friese gemeenten in beeld te brengen hoe de bedrijventerreinen in Fryslân er kwalitatief voorstaan en welke acties mogelijkserwijze nodig zijn. Het accent zal daarbij meer gericht zijn op de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen, de zogenaamde "Next Economy-potentie", dan de veroudering. Hierbij wordt dan in ieder geval gekeken naar aspecten van toekomstbestendigheid, inclusief duurzaamheid, digitalisering en circulariteit. Het gespecialiseerde bureau Stec wordt hiervoor door de provincie ingehuurd.

OPGAVE ECONOMIE VITALE DETAILHANDEL

Binnen de regio zorgen voor een sterke detailhandel structuur waardoor de detailhandel voor de regio voldoende kwaliteit behoudt. Om de gevolgen van krimp te dempen is gericht regionaal beleid noodzakelijk.

Naar aanleiding van de wens te komen tot regionale samenwerking op het gebied van detailhandel is in 2016 een inventarisatie uitgevoerd naar detailhandel in Noordoost Fryslân door bureau DTNP. Op basis van de inventarisatie hebben bestuurders uitgesproken een nadere invulling van detailhandelsbeleid te willen, uitgaande van een scenario met een beperkt aantal regionaal verzorgende kernen en daarnaast zg. boodschappendorpen. De nadere invulling is nog niet afgerond, mede door discussie over de reikwijdte van het beleid, i.c. wat laat je aan de markt over en waar wil je al overheid sturend zijn. Er wordt een swot-analyse opgesteld van de diverse winkelkernen om duidelijk te krijgen hoe het vervolg eruit komt te zien.

OPGAVE ECONOMIE DWAANDE WONEN & WERKEN

De regio is zichtbaar als goede woon-werk regio. Een positief beeld zorgt voor het behoud van bedrijven en inwoners. Zo wordt bijgedragen aan versterking van de economische structuur van Noordoost Fryslân.

Concreet zijn er heel wat projecten besteed aan ondernemers zoals de periodieke publicatie van het ondernemersmagazine Noordoost Fryslân, de startersavonden voor beginnende ondernemers en de cyclus Dwaande met je bedrijf. In het kader van regiomarketing is er verschillend promotievideomateriaal gemaakt, maar het is onbekend of gemeenten deze en andere Dwaande marketing meer zijn gaan gebruiken. De projecten betekenen geen intensivering van Dwaande activiteiten in vergelijking met de periode vóór 2016. Wel heeft de regiodeal een grotere rol gekregen bij de invulling van Dwaande, dit is echter nog niet zichtbaar in de concrete acties op het gebied van regiomarketing.

OPGAVE ECONOMIE RECREATIE & TOERISME

De (economische) kansen die de regio heeft op het gebied van recreatie en toerisme worden optimaal benut zodat de economische structuur wordt versterkt en bijdraagt aan een duurzame samenleving.

TOERISTISCHE VISIE NOORDOOST FRYSLÂN 2020-2030

In de afgelopen periode is een regionale, toeristische visie opgesteld. Hierin zijn ambities verwoord t/m 2030. De visie is tot stand gekomen met een proces met breed draagvlak van het toeristisch bedrijfsleven en belanghebbenden. Aan de visie is een uitvoeringsagenda gekoppeld. In de vervolgfase van ANNO evenals binnen de uitvoering van de Regiodeal zal deze de komende jaren concreter worden uitgewerkt in acties en projecten.

De ambitie van de visie zet in op een forse groei van de toeristisch-recreatieve sector in Noordoost Fryslân. Met als resultaat een stimulering van de lokale economie, meer omzet en meer banen, en een betere leefomgeving voor onze eigen inwoners.

Noordoost Fryslân staat nog aan het begin van de toeristische levenscyclus (Pioniers) en daarom zetten we in op een groeipercentage van 50% meer binnen- en buitenlandse gasten tussen nu en 2030. Qua werkgelegenheid willen we op het niveau van Nederland en de provincie komen, een aandeel van +/- 7% op het totaal aantal banen en van daaruit doorgroeien.

TOERISTISCHE ONTWIKKELING EN ONTSLUITING WETTERWÂLDEN-BÛTEFJILD

Dit project is gericht op het verder ontwikkelen van het Bûtefjild als aantrekkelijk dagrecreatief gebied. Het belangrijkste uitgangspunt van het project is om ervoor te zorgen dat de beleving die we over het Bûtefjild naar buiten toe communiceren en die we voor ogen hebben, overeenkomt met dat wat de bezoeker daadwerkelijk ervaart als hij in de boot of op de fiets zit of door het gebied wandelt. Nu de doorgaande, deels electric only, sloepenroute in juni 2017 is geopend, willen we dit verder in overeenstemming brengen. We zorgen ervoor dat de recreant zich kan oriënteren in het gebied, de overstap kan maken van water naar land (en vice versa) en gastvrij en herkenbaar wordt ontvangen. Dit gebeurt aan de hand van een viertal sleutelprojecten:

- Verhaal van Wetterwâlden-Bûtefjild
- Elektrisch (er)varen
- Passantenstructuur
- Wegwijs in het gebied

Dit is een gemeenschappelijk project van de gemeenten Dantumadiel en Tytsjerksteradiel, met medefinanciering van provincie Fryslân. Dit project heeft een looptijd van 2019-2020.

OPGAVE ECONOMIE BEREIKBAARHEID

Noordoost Fryslân is goed bereikbaar via weg, water, spoor en internet en beschikt over een goed openbaar vervoersysteem.

Vooraf in het wegennetwerk zijn stappen gezet. De Centrale As is geopend en knelpunten in het landbouwverkeer zijn verholpen. Ook is er aandacht geweest voor fietspaden en hun aansluiting op het openbaar vervoer. Bijvoorbeeld de aanleg van fietspad spoorbrug de Laatste Stuiver en de fietsverbinding Vijfhuizen. Ook is er gesproken over een pilot zelfrijdend vervoer uit te voeren om de mogelijkheden daarvan in kaart te brengen voor vraagstukken rondom bereikbaarheid. In het verbeteren van het waternetwerk en het openbaar vervoer is nog een slag te maken, bijvoorbeeld door betere afstemming tussen het regulier openbaar vervoer en het leerlingen- en WMO-vervoer.

Eind 2019 is de mobiliteitsvisie opgeleverd. Door de analyse van de ontwikkelingen die er allemaal zijn in en om onze regio en hoe ons regionaal netwerk er nu uit ziet, hebben we meer inzicht gekregen in de opgaven die er liggen om dit te bereiken. Hiervoor is een startnotitie met zes regionale opgaven opgesteld.

OPGAVE ECONOMIE KENNIS

Algemeen kennis-/onderwijsniveau in de regio verhogen en innovatievermogen van het MKB vergroten. Talentontwikkeling en innovatiekracht afgestemd op de toekomst ontwikkelen en daarmee ook de vraag en aanbod van de arbeidsmarkt in de toekomst te verbeteren.

Eind juni 2016 is Noordoost Fryslân als één van de zes landelijke proeftuinregio's verkozen door het ministerie van BZK, de VNG en het IPO. Het Rijk wilde door middel van deze proeftuinen inzicht krijgen hoe regionale samenwerking kan bijdragen aan economische groei. De uitkomsten hiervan zijn tevens gebruikt als adviezen voor het nieuwe kabinet en in de regio is vanuit de Proeftuin uiteindelijk de Versnellingsagenda ontstaan.

Inmiddels heeft de regio een Versnellingsagenda opgesteld en is hiervoor financiering vanuit de Regiodeal gelden van het Rijk ontvangen. De ambitie van de Versnellingsagenda is om 400 miljoen euro toe te voegen aan het Bruto Regionaal Product tot 2025. Dit wordt bereikt door te werken aan negen businesscases verdeeld over drie programmalijnen: aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, innovatie en ondernemerschap en regionale samenwerking. Voor de realisatie van de Versnellingsagenda wordt een

passende governance ingericht, welke recht doet aan het feit dat de Versnellingsagenda een samenwerking tussen de Triple Helix partijen is. Dit betekent dat er onder andere een Regioboard komt waarin zowel Overheid, Ondernemers als Onderwijs met evenveel personen zitting in hebben en gezamenlijk sturing geven aan de Versnellingsagenda.

Gedurende de ANNO II periode hebben een aantal uitvoeringsorganisaties mede richting en inhoud gegeven aan de ambities van de regio. Zowel Kennislab, Kenniswerkplaats als het KEI hebben vanuit de regio subsidies ontvangen. Resultaten hiervan zijn onder andere de oprichting van de cluster bouw en metaal, het project bouwen aan ambitie, ontwikkeling bouwcampus en Better Wetter.

Daarnaast heeft er een transformatie plaatsgevonden van de Gouden Driehoek, waarbij er nu een brede vertegenwoordiging vanuit de Triple Helix zitting heeft in het Algemeen Bestuur onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. Deze Gouden Driehoek zal, wanneer de Regioboard van start gaat, worden opgeheven.

OPGAVE ECONOMIE DIGITALISERING

De regio beschikt over een optimale digitale bereikbaarheid en diverse digitale toepassingen bieden kansen voor demografische vraagstukken waardoor het een uitstekende regio is om in te wonen, werken en leven.

Er is een lening verstrekt om de meeste, nog niet alle, 'witte gebieden' van glasvezel te voorzien. Ook is er samen met partners uit het onderwijs, gemeenten (met uitzondering van Tytsjerksteradiel) en koplopers in het bedrijfsleven zoals KabelNoord een traject gestart om het onderwijs te digitaliseren.

RESULTATEN OPGAVEN ANNO II

BLAU & GRIEN
2016-2020

*De resultaten van de opgaven zijn
opgesteld door de opgavetrekkers*

OPGAVE GRIEN & BLAU NATUUR INCLUSIEVE LANDBOUW

Ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen voor natuur inclusieve landbouw, zodat het landschap en de landbouw toekomstbestendig én (financieel) gedragen is.

In 2016-2017 zijn m.b.v. ANNO gelden concept verdienmodellen ontwikkeld om natuurinclusieve landbouw te kunnen integreren in met name de (melk) veehouderijsector. Vanaf 2017-2018 is dit verder in ontwikkeling gebracht d.m.v. POP3 middelen en is er een concept certificeringsmodel opgesteld die ook in naastgelegen collectieven zijn gereflecteerd. NFW heeft de bevindingen meegenomen in een landelijke pilot die invulling moet geven aan het toekomstige 'Gemeenschappelijk Landbouwbeleid' (GLB). De pilot

is gericht op het ontwikkelen van een puntensysteem waarbij 'natuurinclusieve' maatregelen worden beloond. Deze pilot loopt van 2019 tot en met maart 2021.

Tevens heeft NFW in 2018 in samenwerking met het Wereld Natuur Fonds (WWF) een pilot gedaan met de Biodiversiteitsmonitor met als doel het testen van prestatie indicatoren in de bedrijfsvoering van verschillende melkveehouders.

In 2019 is de Biodiversiteitsmonitor verder ontwikkeld via Duurzame Zuivelketen (DZK) en Boerennatuur (BN). Beide zijn koepelorganisaties, DZK voor zuivelaars als bijvoorbeeld Friesland Campina en BN voor collectieven waar NFW er één van is. De biodiversiteitsmonitor wordt nog steeds verder ontwikkeld maar het is al mogelijk om agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) te waarderen in de melkprijs via de biodiversiteitsmonitor. NFW blijft bij de ontwikkelingen aangesloten.

Het Fjildlab, onderdeel van de Regiodeal NOF, geeft extra mogelijkheden om verder te gaan met deze opgave en heeft al geleid tot projecten die zicht richten op o.a. mestkwaliteit, bodemleven en duurzame energie. Projecten bedoeld om andere verdienmodellen te genereren en tegelijkertijd rekening te houden met het landschap en de biodiversiteit.

OPGAVE GRIEN & BLAU TOEKOMST BESTENDIG WATERSYSTEEM

Een toekomstbestendig watersysteem dat natuur en landbouw blijvend kan dienen en waar waterveiligheid en –kwaliteit voor de streek is geborgd.

De uitvoering van het Better Wetter programma is in volle gang, op dit moment in fase twee. Dat betekent dat verschillende projecten in uitvoering worden gebracht en een aantal projecten al in uitvoering zijn.

Zo zijn er studenten ingezet voor het teeltexperiment in Lisdodde en voor het onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van veenmos. Tevens is er een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

Er is daarnaast een symposium georganiseerd en er zijn onderzoeksrapporten opgeleverd.

OPGAVE GRIEN & BLAU ENERGIETRANSITIE & DUURZAAMHEID

Het vormgeven van de energietransitie in het gebied, gericht op duurzame energievoorziening en zelfvoorzienendheid in samenwerking met de krachtige mienskip.

In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten, diensten, werkgelegenheid en recreatie. Daarbij vindt nadrukkelijk samenwerking met andere regio's plaats. Als regio is in 2016 stevige ambitie neergezet: 40% duurzame energie in 2025 in de regio.

Het dorp Garyp is één van de 27 BZK proeftuinen van aardgasvrije wijken. Van onderop wordt in samenwerking met het dorp ervaring opgedaan naar het aardgasvrij maken van de particuliere bestaande woningvoorraad in het dorp.

Daarnaast worden overeenkomstig het uitvoeringsplan Energietransitie ANNO 2017-2020 Mienskipsenergieplannen opgesteld (C3) en wordt in Harkema gezocht naar een financieringsvorm voor het energiebespaarabonnement (V2), met o.a. de

pilot “Mienskipseenerzjyplan” is in samenwerking met een groot aantal dorpen een onderzoek uitgevoerd (in twee avonden per dorp) op welke wijze de inwoners zelf denken invulling te kunnen geven aan het verduurzamen van het eigen dorp. Dit project is uitgevoerd door de FMF. De resultaten zijn samengevat in rapporten en gedeeld met de werkgroep.

Vanaf 2017 ligt het accent op energie.

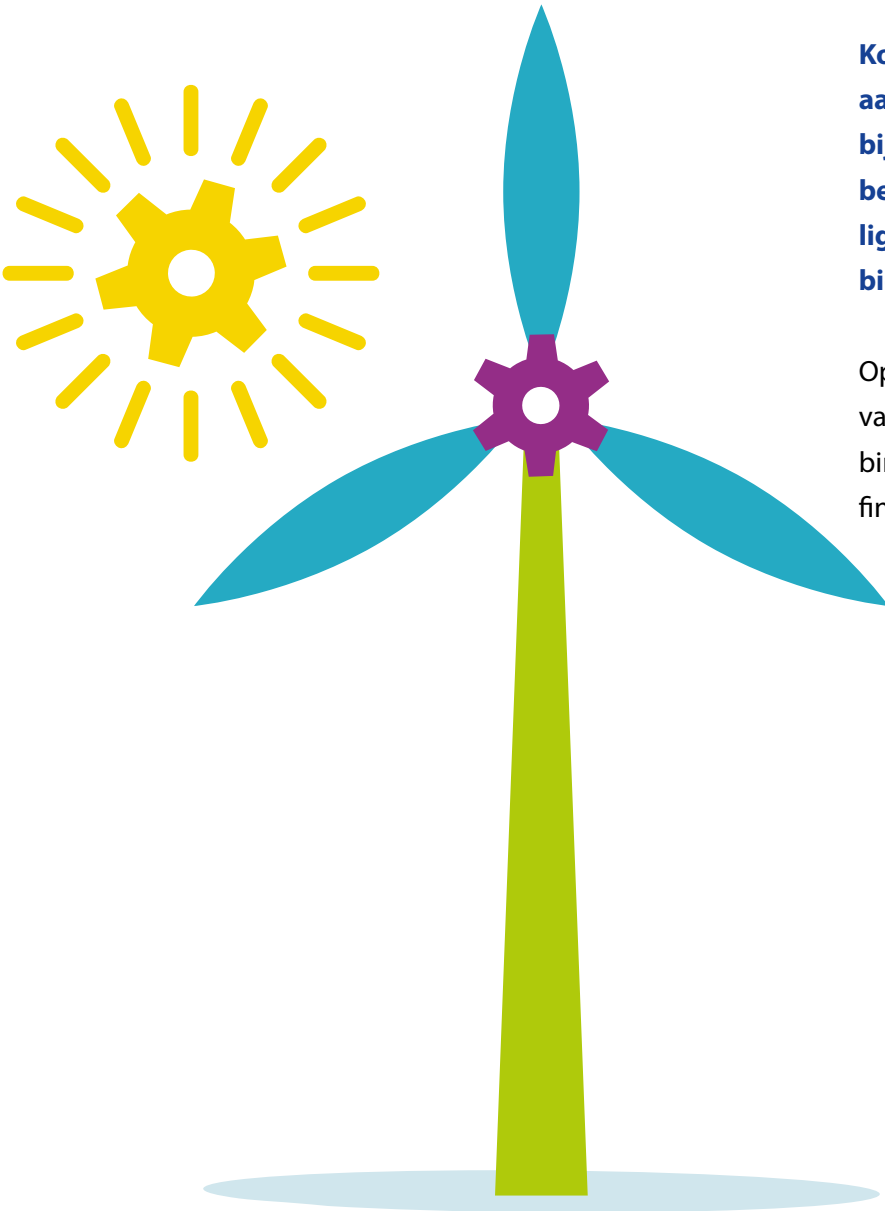
Hieruit voortvloeiende werkzaamheden hebben een positief effect op de werkgelegenheid.

Waar staat de regio met het opwekken van duurzame energie? Dit wordt aan het eind van 2019 geëvalueerd, zoals in het Uitvoeringsprogramma Energietransitie ANNO 2017-2020 staat aangegeven. In dit evaluatierapport zal eveneens per project worden aangegeven welke activiteiten zijn uitgevoerd. Indien mogelijk zal daarbij worden aangegeven hoeveel duurzame energie met het project is opgewekt. Naar verwachting wordt het evaluatierapport begin 2020 aangeboden.

OPGAVE GRIEN & BLAU BIODIVERSITEIT

**Komen tot een gezamenlijke Biodiversiteits-
aanpak voor de regio. Hierbij wordt aangehaakt
bij reeds lopende initiatieven en bestaand
beleid. De aanpak draagt bij aan het hoger
liggende doel: het verbeteren/herstel van de
biodiversiteit waar dit kansrijk is.**

Op basis van de aanpak is eind 2019 een shortlist
van projecten samengesteld, waarbij samenwerking
binnen ANNO een meerwaarde heeft en waarvoor
financieringskansen liggen.

Netwerk **Noordoost**

is dwaande